

Z LITERATURY

W. E. Hiley. ECONOMICS OF PLANTATIONS. London (1956) Faber and Faber 8. s. 216.

W roku 1956 ukazało się pierwsze wydanie książki znanego angielskiego ekonomisty leśnego W. E. Hiley'a: „Economics of plantations“, co by znaczyło w dosłownym tłumaczeniu — ekonomika upraw leśnych. Tytuł ten podkreśla, że praca Hiley'a rozpatruje przede wszystkim sprawę wstępnej kalkulacji finansowej przy projektowaniu gospodarki na całą kolej rębni w poszczególnych drzewostanach, w momencie odnowienia lasu. Sądząc z pochlebnych recenzji, książka Hiley'a obudziła zainteresowanie w kraju i zagranicą i można się spodziewać, że będzie ona wywierała silny wpływ na kierunek myśli ekonomicznej w leśnictwie państw kapitalistycznych. Wielką jej zaletę stanowi połączenie wartości naukowej z przystępną formą, nadającą jej cechy bardziej popularnej literatury fachowej. Zawiera ona nowe myśli z zakresu ekonomiki gospodarstwa leśnego, wywodzące się ze statyki leśnej, a jest przeznaczona dla studentów leśnictwa, leśników z ukończonymi studiami, interesujących się ekonomiczną stroną gospodarstwa leśnego oraz tych właścicieli lasów, którzy nie będąc leśnikami, obeznani są jednak nieco z leśnictwem.

We wstępie stwierdzono, że praktyka leśna nie zawsze bywa racjonalna z punktu widzenia ekonomiki. Postęp więc w tej dziedzinie wymaga stosowania analizy ekonomicznej, a długi okres produkcji drewna stwarza konieczność wprowadzenia do tej analizy procentów składanych. W dalszej części pracy przyznano jednak, że również w związku z długością okresu produkcyjnego, wysokość tej stopy procentowej stanowi zagadnienie specjalnie trudne. Przedstawioną metodę rachunku finansowego w leśnictwie nawiązano do wzoru Faustmanna, z tym

że w większości przypadków rachunek zalecono przeprowadzać na podstawie cen gruntu aktualnie spotykanych przy alienacji, zmierzając do określania stopy procentowej. Porównując stopę oprocentowania nakładów finansowych przy rozmaitych wariantach posunięć gospodarczych, postawionych do wyboru przez nauki przyrodniczo-techniczne, można wybrać wariant najkorzystniejszy pod względem ekonomicznym.

Korzyści z lasu poza produkcją drewna takie przede wszystkim jak ochrona gleby, regulacja spływu wody, zwierzyzna łowna i walory estetyczne krajobrazu, uznano za niewymierne. W wielu przypadkach korzyści te wysuwają się na pierwszy plan, na ogół jednak najważniejszą jest produkcja drewna, a pozostałe zadania mogą być wypełnione jednocześnie z tą produkcją bez żadnego dla niej uszczerbku.

Wskazano, że w innych dziedzinach gospodarki również można czasem obserwowwać istnienie niewymiernych korzyści, nie odgrywają one jednak takiej roli jak w leśnictwie, w którym uzasadniają poprzestawanie na niższym zysku finansowym z samej tylko produkcji drewna (np. na gorszych siedliskach). W wielu przypadkach, w rozważaniach ekonomicznych, sprawę tych korzyści z lasu można pominąć, gdyż są one w przybliżeniu jednakowe przy rozmaitych wariantach sposobu prowadzenia gospodarstwa. W przypadku, gdy z ich powodu zajdzie potrzeba wyboru mniej opłacalnego finansowo wariantu, koszt ich można łatwo określić, a będzie nim strata finansowa związana z takim wyborem.

Wiele myśli sformułowanych przez Hiley'a wywiera wrażenie odpowiedzi na zarzuty wysuwane przeciwko statyce leśnej oraz wszelkim późniejszym koncepcjom ekonomicznym z niej się wywodzącym. Charakter tych wypowiedzi Hiley'a wskazywałby jednak, że krytycyzm w stosunku do tego kierunku nie jest w krajach anglosas-

kich tak radykalny jak w Niemczech (a nawet i u nas), gdzie statyka w swoim czasie, przy ówczesnych jej brackach, była przyjmowana zbyt bezkrytycznie. Być może dla Anglików, żytych z rachunkiem gospodarczym w przemyśle, jasne jest, że kalkulacja sięgająca w dalszą przyszłość zawiera w sobie zawsze znaczny moment ryzyka. W przemyśle czy w budownictwie moment ten występuje nawet o wiele bardziej jaskrawo niż w leśnictwie przy jednakowej długości okresu przewidywań. Np. kalkulacja wstępna każdej inwestycji przemysłowej przyjmuje założenie (dosyć ryzykowne), że nie zostaną wynalezione zupełnie nowe i tańsze metody produkcji, które opłacalność danej inwestycji mogą całkowicie przekreślić, jeżeli uczynią ją bezużyteczną.

Autor omawianej książki nie podkreślił również znaczenia długości okresu przewidywań objętego kalkulacją. U nas należałoby przypomnieć, że kalkulacja sięgająca kilkadziesiąt lat naprzód daje jedynie bardzo ogólną orientację ekonomiczną, zaś na parę dziesiątków lat już znacznie dokładniejszą i pewniejszą.

Praca Hiley'a przeznaczona przede wszystkim dla gospodarki w prywatnych lasach, stawia sobie za cel udzielenie wskazówek, jak należy w nich gospodarować; warto jednak również podkreślić potrzebę rachunku gospodarczego, przeprowadzanego według jednolitej i konsekwentnej metody, dla celów kontroli administracyjnej w państwowym gospodarstwie leśnym, oceny strat i szkód leśnych w przypadkach ustalania odszkodowań i dla wielu innych okoliczności. Rachunek taki musi się opierać oczywiście na tych samych zasadach co kalkulacja wstępna gospodarki leśnej.

Na uwagę zasługują wnioski praktyczne wysunięte przez Hiley'a na podstawie zastosowania proponowanej metody dla warunków angielskich. Zaleca on mianowicie raczej długie koleje rębny, przy silnych trzebieżach i

prześwietleniach, oraz wysuwa sugestię (pozornie paradoksalną), że może byłoby racjonalne zalesienie w Anglii niejednej powierzchni gruntu użytkowanej do tej pory przez rolnictwo, a natomiast pozostawienie odłogiem pewnych kategorii nieużytków.

Hiley, związany wiele lat z praktyką urządzania lasu, jak to podkreślono w jednej z angielskich recenzji, wykazał w swojej książce, że ekonomika leśna nie jest oderwanym od życia teoretyzowaniem, lecz winna dawać konkretne wskazówki praktyczne. Praca jego odbija korzystnie na tle werbalizmu spotykanego często w literaturze z tego zakresu w wielu krajach, a u nas w szczególności.

Oczywiście czytelnik polski musi pamiętać, że Hiley pisał swoją książkę dla warunków ustroju kapitalistycznego, a wiele myśli dotyczy specjalnie spraw gospodarki leśnej na wyspach brytyjskich.

Warunki leśnictwa w Anglii odmienne są od naszych z dwóch powodów: ustroju i rozwoju gospodarczego. Wobec jednak postępu w uprzemysłowieniu naszego kraju z jednej strony, a ubożenia naszego zapasu drewna z drugiej, warunki leśnictwa w Polsce stopniowo zbliżają się pod niektórymi względami do angielskich. Prawdopodobnie spotykane u nas te zjawiska w leśnictwie, które wykazują analogię z angielskimi, nigdy nie dojdą do nasilenia obserwowanego w ojczyźnie autora. Zjawiska te jednakże występując u nas w stadium początkowym, trudne są do zanalizowania; w Anglii natomiast, będąc bardziej wyraziste, dają dogodniejsze pole obserwacji.

Bardziej istotna w rozpatrywanej sprawie jest odmiennność ustroju. Zasadniczą różnicę ekonomiczną stanowi sprawa cen, które w Anglii w znacznym stopniu kształtują się żywiołowo, w powiązaniu z importem drewna prowadzonym na wielką skalę. Metodyka Hiley'a nie może więc w podanej formie znaleźć u nas zastosowania, jed-

nakże zasługuje na specjalną uwagę, gdyż rzuca wiele światła na sprawy leżące u nas prawie odłogiem, a wymagające możliwie szybkiego rozwiązania.

Lech Zieliński

TOPOLA — BILTEN JUGOSLOVENSKE NACIONALNE KOMISIJE ZA TOPOLU
Topola — Biuletyn Jugosłowiańskiej Narodowej Komisji Topolowej rok 1, nr 2, kwiecień — czerwiec 1957 r. str. 152.

Państwa należące do Międzynarodowej Komisji Topolowej działającej w ramach FAO przy Organizacji Narodów Zjednoczonych, muszą mieć własne narodowe komisje. Zadaniem narodowej komisji topolowej poza reprezentowaniem kraju na zewnątrz, jest uczestniczenie w pracach Międzynarodowej Komisji. W kraju natomiast spoczywa na niej obowiązek organizowania i propagowania prac związanych z topolą. Narodowe komisje topolowe ustalają ogólny kierunek rozwoju uprawy topoli, opracowują zasady hodowlane, ustalają krajowy dobór form, najodpowiedniejszych do uprawy, organizują zjazdy i konferencje, na których zainteresowani uprawą topoli zapoznają się ze specyfiką gospodarstwa topolowego. Przez radio, prasę i specjalne wydawnictwa uświadamiają społeczeństwo o korzyściach, jakie przynosi racjonalna uprawa topoli.

W numerze 3 jugosłowiańskiego biuletynu znajdują się prace na temat uprawy, ochrony, badań technologicznych drewna topoli, krótkie sprawozdanie z trzech sesji Międzynarodowej Komisji Topolowej, które odbyły się w latach 1952, 1953 i 1955 we Włoszech, NRF i Hiszpanii, jak również sprawozdanie z prac Jugosłowiańskiej Narodowej Komisji Topolowej.

Inż. Dzordze Jovicz, szef planowania Federalnego Komisariatu Leśnictwa, w artykule pt. „O planową uprawę topoli“, omawia dotychczasowe

zaniedbania Jugosławii w uprawie topoli i przedstawia długofalowy program rozwoju. Zdaniem autora trzeba rozpocząć od inwentaryzacji siedlisk nadających się pod uprawę topoli; zapewnić odpowiednie środki finansowe, stworzyć kadre specjalistów, zorganizować bazę materiałową dla uprawy (mateczniki, szkółki, narzędzia, sprzęt mechaniczny), zorganizować badania nad uprawą i uprawianymi formami topoli.

Aby uniknąć popełnienia błędów, autor uważa, że należy zwrócić uwagę na ścisłą ewidencję prac, konsultacje z rzeczoznawcami pracującymi nad topolą, wymianę doświadczeń przez prasę fachową i zjazdy, śledzenie osiągnięć zagranicą, studiowanie sprawozdań i publikacji instytutów zajmujących się topolą.

Autor jest zdania, że w najbliższych latach o powodzeniu uprawy topoli w Jugosławii zadecyduje poziom fachowy pracowników terenowych i ich stosunek do tej sprawy.

Prof. dr Svetislav Živojnović, kierownik Zakładu Entomologii na Wydziale Leśnym w Belgradzie, w pracy pt. „Najważniejsze szkodniki owadzie drzew liściastych miękkich w 1956 r.“, omawia szkodniki znalezione na topolach i wierzbach w 1956 r. Poszukiwania prowadzono głównie na terenie Republiki Serbskiej. Przy każdym szkodniku podano krótką charakterystykę uprawy, na której szkodnik występował, stopień porażenia i opis żeru. Podano nazwy form topoli, na których dany szkodnik najczęściej żeruje. Zarejestrowano następujące szkodniki:

Homoptera: Quadraspidiotus ostreaeformis Curtis — na topoli niekłańskiej.

Coleoptera: Saperda populnea L. — na różnych topolach,

Melasoma populi L., — na wierzbach i topolach, *Melasoma vigintipunctata* L.

— na wierzbach, *Phyllodecta vitellinae* Limn., *Galeruca lineola* Fbr. — na topoli niekłańskiej,